

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1985-1986

7 MAI 1986

Proposition de loi instaurant la consultation des citoyens d'une commune**(déposée par MM. Langendries et Flagothier)**

DEVELOPPEMENTS

L'idée de participation nourrit le débat politique depuis des décennies sans toutefois progresser sensiblement dans les faits et moins encore dans les textes normatifs.

On observe cependant une aspiration grandissante des citoyens à exprimer leurs avis au-delà du choix des personnes et des partis proposé lors des élections.

Il faut créer un cadre légal pour la participation et, sans affecter les responsabilités des mandataires, consacrer l'évolution de la démocratie représentative vers la démocratie participative.

Les citoyens ne peuvent plus être « démissionnés » de tout rôle entre deux élections.

Il faut instaurer une citoyenneté responsable. Le cadre communal est le plus indiqué pour une telle réforme.

Commentaire des articles**Article 1er**

L'article premier établit le principe de la consultation, terme qui désigne une procédure par laquelle un avis, une indication sont sollicités.

Les personnes consultées sont les citoyens belges.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1985-1986

7 MEI 1986

Voorstel van wet tot het instellen van de raadpleging van de gemeentebewoiking**(ingediend door de heren Langendries en Flagothier)**

TOELICHTING

Over medezeggenschap wordt sedert decennia een politiek debat gevoerd maar veel vooruitgang werd ter zake nog niet geboekt, niet in de praktijk en nog minder in de wetgeving.

Toch kan bij de burgers een groeiende behoefte worden waargenomen om ook buiten de verkiezingen, waar het om de keuze tussen mensen en partijen gaat, hun standpunten kenbaar te maken.

Zonder aan de verantwoordelijkheden van de verkozenen te raken, dient dan ook te worden gezorgd voor een wettelijk kader voor de medezeggenschap waarin de evolutie van een representatieve naar een participerende democratie haar beslag kan krijgen.

De burgers mogen niet langer tussen twee verkiezingen monddood worden gemaakt.

Men dient integendeel tot een verantwoordelijk burgerschap te komen. De gemeente is voor zo'n hervorming het meest aangewezen kader.

Commentaar bij de artikelen**Artikel 1**

Artikel 1 voert het beginsel van de raadpleging in, die een procedure is waarbij om een advies of een standpunt wordt verzocht.

De geraadpleegde personen zijn de Belgische burgers.

Article 2

Compte tenu de la nature des compétences exercées par les communes, il est normal qu'on limite l'objet des consultations de la population à des matières d'intérêt communal. Cela signifie qu'aucune consultation ne peut être organisée sur la portée ou l'application de réglementations supra-communales émanant des autorités nationales, communautaires, régionales ou provinciales.

D'autre part, le coût de l'organisation des consultations par la commune justifie qu'elles ne soient pas trop nombreuses.

Enfin, il s'agit, à l'approche d'élections, d'éviter tout risque de démagogie en même temps que tout surcroît de travail intempestif pour l'administration communale.

Article 3

Dans un souci démocratique, il s'agit de rendre réalisable une consultation à la fois dans les petites et dans les grandes communes.

Article 4

Le libellé de la ou des questions posées doit être tel que les réponses expriment clairement le choix des citoyens, soit par oui ou non, soit par un choix unique entre plusieurs possibilités offertes, afin d'éviter toute difficulté d'interprétation et de faciliter le dépouillement.

L'article ainsi rédigé fait référence à la loi sur les C.P.A.S. et a donc le mérite de bénéficier d'une expérience de cas concrets.

Article 6

Il s'agit d'éviter les cas où le processus serait bloqué par manque de présence à la commission ou par absence de décision de sa part.

Article 7

Cet article rend contraignante la procédure de consultation dès lors que les conditions légales de celles-ci sont remplies.

Article 8

La consultation ayant pour objet de solliciter un avis, elle ne peut être obligatoire.

Artikel 2

Wegens de aard van de gemeentelijke bevoegdheden ligt het voor de hand dat de bevolking enkel geraadpleegd wordt over onderwerpen van gemeentelijk belang. Dat betekent dat geen raadpleging mag worden gehouden over de strekking of de toepassing van bovengemeentelijke reglementen die uitgaan van een nationale, een communautaire, een gewestelijke of een provinciale overheid.

De kosten die gepaard gaan met het houden van een raadpleging door de gemeente, rechtvaardigen bovendien een beperking van het aantal raadplegingen.

Tenslotte dient bij het naderen van verkiezingen elk risico van demagogie evenals alle bijkomend werk op een voor het gemeentebestuur ongelegen tijdstip te worden vermeden.

Artikel 3

De zorg voor de democratie vereist dat zowel in kleine als in grote gemeenten raadplegingen kunnen worden gehouden.

Artikel 4

De vraag of de vragen dienen op zodanige wijze te worden gesteld dat de antwoorden duidelijk de keuze van de burgers weergeven, hetzij door een « ja » of een « neen », hetzij door één enkele keuze uit verschillende geboden mogelijkheden, ten einde elke interpretatiemoeilijkheid te voorkomen en de telling te vergemakkelijken.

Dit artikel verwijst naar de wet op de O.C.M.W.'s en heeft dus het voordeel op concrete ervaringen te steunen.

Artikel 6

Er moet worden voorkomen dat zich gevallen voordoen waarin de gang van zaken wordt geblokkeerd wegens afwezigheden in de commissie of wegens het uitblijven van een beslissing van de commissie.

Artikel 7

Dit artikel maakt de raadplegingsprocedure verplicht zodra de wettelijke voorwaarden daartoe vervuld zijn.

Artikel 8

Daar de raadpleging enkel tot doel heeft een advies te vragen, kan zij voor de burger niet worden verplicht.

Articles 9 et 10

Ces articles organisent la consultation proprement dite et la publicité des résultats.

Article 11

Cet article établit les effets de la consultation.

R. LANGENDRIES.

*
**

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE 1er

Une consultation des citoyens inscrits sur les listes électorales d'une commune peut être organisée aux conditions déterminées par la présente loi.

ART. 2

Cette consultation ne peut avoir pour objet que des matières de la compétence des communes, c'est-à-dire au sujet desquelles le conseil communal ou le collège des bourgmestre et échevins peut être appelé à donner un avis ou à prendre une décision conformément aux lois, arrêtés, décrets et règlements en vigueur dans le Royaume.

La consultation ne pourra en aucun cas porter sur des matières relatives au compte, au budget ou aux taxes communales, ni sur des questions de personnes.

La consultation ne pourra pas non plus porter sur une matière ayant déjà fait l'objet d'une consultation dans les trois années précédant le jour de l'introduction de la demande de consultation auprès du bourgmestre.

Aucune consultation ne peut être organisée durant la période de six mois précédant la date des élections communales.

ART. 3

Une consultation doit être organisée à la requête :

— soit au moins de 2/3 des membres du conseil communal;

— soit d'au moins 10 p.c. avec un maximum de 5 000, des citoyens inscrits sur les listes électorales de la commune concernée.

Artikelen 9 en 10

Deze artikelen hebben betrekking op de organisatie van de raadpleging en de bekendmaking van de resultaten.

Artikel 11

Dit artikel bepaalt de wijze waarop aan de raadpleging gevolg moet worden gegeven.

*
**

VOORSTEL VAN WET

ARTIKEL 1

Onder de bij deze wet bepaalde voorwaarden kan een raadpleging worden georganiseerd onder alle burgers die op de kiezerslijsten van een gemeente zijn ingeschreven.

ART. 2

Die raadpleging mag alleen betrekking hebben op aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de gemeente behoren, dat wil zeggen waarover de gemeenteraad of het college van burgemeester en schepenen eventueel een advies kan uitbrengen of overeenkomstig de in het Rijk geldende wetten, besluiten, decreten en verordeningen een beslissing moet nemen.

De raadpleging mag in geen geval betrekking hebben op aangelegenheden die verband houden met de gemeenterekening, -begroting of -belastingen, noch op persoonlijke aangelegenheden.

De raadpleging mag evenmin betrekking hebben op een aangelegenheid waarover reeds een raadpleging werd gehouden binnen drie jaar vóór de dag waarop de aanvraag voor een raadpleging bij de burgemeester wordt ingediend.

Geen raadpleging mag worden georganiseerd gedurende zes maanden vóór de datum van de gemeenteraadsverkiezingen.

ART. 3

Een raadpleging moet worden gehouden op verzoek :

— van ten minste twee derde van de gemeenteraadsleden;

— of van ten minste 10 pct., met een maximum van 5 000, van de burgers die op de kiezerslijsten van de betrokken gemeente zijn ingeschreven.

ART. 4

La demande de consultation doit être adressée par lettre recommandée à la poste au bourgmestre de la commune par l'un des requérants désigné ci-après comme le promoteur de la requête.

La demande comprendra :

a) le texte précis de la ou des questions devant faire l'objet de la consultation, libellé de telle manière qu'il y soit répondu suivant un choix clair et exclusif;

b) un commentaire succinct;

c) la preuve du respect des conditions prévues par la présente loi;

d) les noms des membres de la commission des consultations prévus à l'article 5, 2.

ART. 5

Dans chaque commune est installée une commission de consultation de la population, composée comme suit :

1) Trois membres dans les communes comptant moins de 2 000 habitants;

Cinq membres dans les communes de 2 000 à 4 999 habitants;

Sept membres dans les communes de 5 000 à 8 999 habitants;

Neuf membres dans les communes de 9 000 à 14 999 habitants;

Onze membres dans les communes de 15 000 à 49 999 habitants;

Treize membres dans les communes de 50 000 à 149 999 habitants;

Quinze membres dans les communes de 150 000 habitants et plus.

Ces membres sont élus lors de la première séance suivant l'installation du conseil communal, parmi les conseillers communaux et pour la durée de leur mandat, selon les règles fixées aux articles 13, 14 et 15, premier alinéa, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale.

En cas de parité de voix, la préférence est accordée dans l'ordre indiqué ci-après :

- 1° au candidat qui est placé en meilleur ordre sur la liste;
- 2° au candidat le plus âgé.

2) Un membre dans les communes inférieures à 5 000 habitants;

Trois membres dans les communes de 5 000 à 149 999 habitants;

Cinq membres dans les communes de 150 000 habitants et plus.

ART. 4

De aanvraag tot het organiseren van een raadpleging van de bevolking moet bij een ter post aangetekende brief aan de burgemeester van de gemeente worden gericht door een van de aanvragers, hieronder de initiatiefnemer genoemd.

De aanvraag moet :

a) de juiste tekst bevatten van de vraag of vragen waarover de raadpleging handelt, op zodanige manier verwoord dat daarop een duidelijk en ondubbelzinnig antwoord kan worden gegeven;

b) een beknopte toelichting bevatten;

c) doen blijken van de naleving van de bij deze wet gestelde voorwaarden;

d) de namen bevatten van de leden van de commissie voor raadpleging van de bevolking, waarvan sprake is in artikel 5, 2.

ART. 5

In elke gemeente wordt een commissie voor raadpleging van de bevolking ingesteld, die samengesteld is als volgt :

1) Drie leden in gemeenten met minder dan 2 000 inwoners;

Vijf leden in gemeenten met 2 000 tot 4 999 inwoners;

Zeven leden in gemeenten met 5 000 tot 8 999 inwoners;

Negen leden in gemeenten met 9 000 tot 14 999 inwoners;

Elf leden in gemeenten met 15 000 tot 49 999 inwoners;

Dertien leden in gemeenten met 50 000 tot 149 999 inwoners;

Vijftien leden in gemeenten met 150 000 of meer inwoners.

Die leden worden tijdens de eerste vergadering die volgt op de installatie van de gemeenteraad, gekozen uit de gemeenteraadsleden en voor de duur van hun mandaat, volgens de regels vervat in de artikelen 13, 14 en 15, eerste lid, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Bij staking van stemmen wordt voorrang verleend in de volgende orde :

- 1° aan de best geplaatste kandidaat;
- 2° aan de oudste kandidaat.

2) Eén lid in gemeenten met minder dan 5 000 inwoners;

Drie leden in gemeenten met 5 000 tot 149 999 inwoners;

Vijf leden in gemeenten met 150 000 of meer inwoners.

Ces membres sont désignés par le promoteur visé à l'article 4, présentés parmi les électeurs du conseil communal qui ne font pas partie du conseil communal.

3) Le bourgmestre ou son délégué, qui assure la présidence de la commission.

4) Le secrétaire communal, qui assure le secrétariat de la commission, dont la voix est uniquement consultative.

ART. 6

La commission de consultation de la population a pour tâche :

a) d'examiner si les conditions fixées par cette loi sont remplies;

b) de fixer le texte définitif de sa question qui sera soumise à la consultation de la population.

La commission décide à la majorité simple des membres présents. Aucune décision ne peut être prise si la majorité des membres inscrits n'est présente.

En cas de parité de voix, la voix du président est prépondérante.

La commission est convoquée par le bourgmestre dans le mois qui suit la réception de la demande de consultation de la population et elle doit communiquer au conseil communal sa décision motivée dans les deux mois qui suivent cette demande.

Si elle n'a pas pris de décision dans le délai imparti, la tâche définie au premier alinéa incombe au conseil communal.

ART. 7

La consultation doit être organisée par le collège des bourgmestre et échevins au plus tard dans les deux mois de la date d'établissement du texte définitif par la commission de consultation.

ART. 8

Tout citoyen inscrit sur les listes électorales d'une commune est invité à participer à la consultation qui n'est pas obligatoire.

ART. 9

Le texte définitif de la consultation doit être adressé par le collège des bourgmestre et échevins à chaque citoyen inscrit sur les listes électorales communales au moins dix jours avant la date de la consultation.

Le collège des bourgmestre et échevins prend les mesures adéquates pour l'organisation de la consultation en ce qui

Die leden worden aangewezen door de initiatiefnemer bedoeld in artikel 4, en voorgedragen door de kiezers van de gemeenteraad die geen deel uitmaken van de gemeenteraad.

3) De burgemeester of zijn gemachtigde, die de commissie voorziet.

4) De gemeentesecretaris, die secretaris is van de commissie, met raadgevende stem.

ART. 6

De commissie voor raadpleging van de bevolking heeft tot taak :

a) na te gaan of de bij deze wet gestelde voorwaarden vervuld zijn;

b) de definitieve tekst vast te stellen van de vraag die aan de bevolking ter raadpleging zal worden voorgelegd.

De commissie belist bij gewone meerderheid van de aanwezige leden. Geen besluit kan worden genomen indien de meerderheid van de ingeschreven leden niet aanwezig is.

Bij staking van stemmen beslist de stem van de voorzitter.

De commissie wordt door de burgemeester bijeengeroepen binnen een maand na de ontvangst van de aanvraag tot het organiseren van een raadpleging van de bevolking en ze moet de gemeentelijke overheid, binnen twee maanden na die ontvangst, van haar gemotiveerd besluit in kennis stellen.

Indien ze binnen de gestelde termijn geen besluit heeft genomen, moet de gemeenteraad zich van de in het eerste lid omschreven taak kwijten.

ART. 7

De raadpleging van de bevolking moet door het college van burgemeester en schepenen gehouden worden uiterlijk binnen twee maanden na de dag waarop de definitieve tekst door de commissie voor raadpleging van de bevolking is vastgesteld.

ART. 8

Elke burger die op de kiezerslijsten van de gemeente is ingeschreven, wordt uitgenodigd om deel te nemen aan de raadpleging van de bevolking; die deelneming is niet verplicht.

ART. 9

De definitieve tekst van de vraag moet ten minste tien dagen vóór de dag van de raadpleging van de bevolking door het college van burgemeester en schepenen worden overgezonden aan elke burger die op de kiezerslijsten van de gemeente is ingeschreven.

Het college van burgemeester en schepenen treft de nodige schikkingen met het oog op de organisatie van de raadple-

concerne notamment la collecte des bulletins de participation, la procédure de dépouillement et les témoins. Il mettra tout en œuvre pour obtenir une large participation des citoyens.

ART. 10

Le collège des bourgmestre et échevins informe le promoteur de la requête ainsi que la population locale et les autorités de tutelle des résultats de la consultation.

ART. 11

Le conseil communal doit délibérer sur l'objet de la consultation lors de la première séance qui suit le dépouillement. Le texte qui a fait l'objet de la consultation et les résultats de celle-ci devront être annexés au projet de délibération.

R. LANGENDRIES.

G. FLAGOTHIFR.

ging, met name voor de inzameling van de stembiljetten, de procedure inzake stemopneming en de getuigen. Het stelt alles in het werk om de burgers bij elke raadpleging in groten getale te laten deelnemen.

ART. 10

Het college van burgemeester en schepenen brengt de initiatiefnemer alsmede de plaatselijke bevolking en de toezichthoudende overheid op de hoogte van de uitslag van de stemming.

ART. 11

De gemeenteraad moet tijdens de eerste vergadering die op de stemopneming volgt, een besluit nemen over het onderwerp van de raadpleging. De tekst van de raadpleging en de uitslag ervan moeten bij het ontwerp van besluit gevoegd worden.